

Zondag 22 maart 2020

Corona-tijd en lijdenstijd van Jezus

Ongetwijfeld gaat de huidige tijd straks de boeken in als de tijd van Corona. Een tijd van onzekerheid. Een tijd waar we niet op voorbereid waren. En ons daarom ook zo enorm trof. Een tijd waarin dingen naar boven kwamen die we niet hadden gedacht van onszelf. We dachten dat we nuchter waren, maar we blijken dat niet te zijn. Nu weten we niet hoe lang het gaat duren en hoe erg het zal worden. Er wordt wisselend over gedacht. Je hebt mensen die denken dat – los van een hoop ongemak – verder nog wel zal meevallen. Je hebt mensen die denken dat het maar relatief is wat wij aan ellende meemaken – in Lesbos, Nigeria, aan de Turks-Syrische grens, in Noord-Korea – daar weet men pas wat isolement, angst, ziekte en doodsangst is. Anderen wijzen liever op de positieve gevolgen van deze crisis – meer aandacht voor gezondheid, de natuur die zich herstelt, en dat soort dingen meer. Weer anderen zien een veel donkerder scenario voor zich, een rampzalig scenario – zowel economisch gezien als wat betreft vele slachtoffers onder de kwetsbare en oudere mensen van onze tijd. Maar hoe het ook zal worden – en niemand weet het echt... – deze tijd is een voor Westerse begrippen ongekende tijd van onzekerheid, onrust, angst en isolement.

De huidige tijd is ook de tijd voor Pasen en die is al veel langer geleden de boeken ingegaan als de lijdenstijd, waarbij mensen al eeuwen bij het lijden en sterven van Jezus stilstaan. Bij Jezus viel dat lijden zeker niet mee, maar werd het meest zwarte scenario bij hem werkelijkheid.

We leggen vandaag onze eigen tijd – Corona-tijd – naast de lijdenstijd van Jezus, of in ieder geval van een stuk uit het lijden van Jezus. En we kijken naar wat ons dat zegt. Het is een stuk uit het evangelie van Matteus – wat we bij Noorderlicht al sinds de Kerst en t/m de Pasen volgen. Ik lees een gedeelte uit Matteus 20 (17 – 23) en Matteus 26 (36 – 46).

...

De Corona-crisis is ons soort overvallen. We zagen het niet aankomen, we waren er niet op voorbereid, we waren er niet klaar voor en we weten ook niet hoe het zal eindigen. Bij Jezus was dat allemaal anders. Hij zag het wel aankomen, was er wel op voorbereid en wist hoe het ging eindigen. Hij voorvoelde alles, hij wist wat er in de Joodse leiders omging, hij had hun plannen door. Hij wist dat zijn boodschap, zijn leven, zijn revolutionaire boodschap zo tegen de status quo van die dagen inging dat het wel tot een botsing moest komen. Hij wist dat Gods nieuwe wereld – waar hij mee bezig was – uiteindelijk niet te verenigen was met de machten van de wereld. In Matteus wordt er keer op keer de nadruk op gelegd dat Jezus wist wat hem te wachten stond aan lijden en sterven en dat hij dit keer op keer aan zijn leerlingen probeerde over te brengen.

Zo ook in Matteus 20; daar lezen we dat Jezus zijn leerlingen apart neemt om te zeggen dat ze niet zomaar weer eens optrekken naar Jeruzalem. Maar dat het deze keer anders gaat worden. En Jezus vertelt dat hij gevangen zal worden genomen, ter dood veroordeeld, bespot en gekruisigd. Een vreselijk

scenario. Ik vermoed voor de leerlingen van Jezus het meest inktzwarte scenario – dat hun leider, hun messias, van wie ze verwachtten dat hij de hele politieke situatie in 1x voor hen ten goede zou keren – dat hij een vroegtijdige dood zou sterven. Daarmee zouden hun eigen dromen en idealen de grond ingeboord zijn. En omdat Jezus wel wist dat zijn volgelingen hele andere dingen in hun hoofd hadden – ideeën over macht, status, een einde aan de Romeinse overheersing, vrijheid, etc. – daarom dat hij ze wil voorbereiden. Maar deze woorden van Jezus lijken niet bij zijn leerlingen aan te komen – ze willen of kunnen de werkelijke betekenis ervan niet bevatten, zo blijkt in hoofdstuk 20. Want vlak nadat Jezus dit gezegd heeft, komt de moeder van twee van zijn leerlingen, Johannes en Jakobus, naar Jezus toe. Om Jezus om een gunst te vragen. Misschien wel op verzoek van die twee, wie weet. In ieder geval, zij vraagt om twee vooraanstaande ministersposten voor haar zoons. Overduidelijk zit deze moeder, net als haar zoons, met andere dingen in haar hoofd dan waar Jezus het net over had gehad. Misschien hebben ze gedacht dat Jezus figuurlijk sprak als dat er grote offers gebracht moesten worden om een grootse overwinning te halen. Zoiets. Of past het zo niet in hun plaatje dat ze het maar gewoon geparkeerd hebben als ‘dat zal ik wel niet goed gehoord hebben’ en er voor de rest maar snel aan voorbij gegaan te zijn. In ieder geval blijven ze niet lang bij de offers en het lijden stilstaan en zijn ze met hun hoofd al bij de overwinning, en hoe zij daar maximaal van kunnen profiteren. Ze kunnen er niet aan of ze willen er niet aan dat Jezus letterlijk bedoelt met wat hij zegt over gevangenschap, lijden en sterven. We kunnen ons dat natuurlijk wel voorstellen – soms wil je bepaalde berichten gewoon niet horen, kun je die er niet bij hebben en dan probeer je het zo lang mogelijk te ontkennen.

Maar dan zegt Jezus: ‘jullie weten niet wat je vraagt’. Ze hebben geen idee wat ze vragen. Want ter linker- en ter rechterzijde van Jezus – dat komt een paar dagen later, terug als Jezus hangt aan het kruis, met ter linker- en ter rechterzijde twee misdadigers die zijn mee-gekruisigd. Als ze bij Jezus willen horen, dan is ‘ter linker en ter rechterzijde’ niet direct een ministerspost, maar eerder een plek van groot lijden. En Jezus vraagt Jakobus en Johannes: ‘kunnen jullie de beker drinken die ik zal moeten drinken?’ Oftewel, kunnen jullie het lijden met mij meemaken? Ja, natuurlijk, dat denken ze wel te kunnen. Ze denken niet meer na deze twee, over-enthousiast als ze zijn geworden bij het idee van die twee vooraanstaande machtsposities. Jezus zegt dan: ‘uit mijn beker zullen jullie drinken’. Ze zullen inderdaad lijden omwille van hem. Maar die machtsposities, die kan hij hen niet beloven. Daar gaat hij niet over. Ik stel me zo voor dat deze twee broers en hun moeder wat teleurgesteld afdruipten.

Even de link van dit gesprek naar ons. Wij kunnen toch soms ook zomaar zijn als deze twee broers Johannes en Jakobus en hun moeder? Zo vreemd is hun reactie op die lijdensaankondiging van Jezus toch ook weer niet? Ook wij willen het vaak toch ook wel hebben over mooie en het goede en het comfortabele. Over lijden, moeite, dood – daar hebben we het liever niet over. Dat verdringen we misschien zelfs. Net als de leerlingen praten we niet door, vragen we niet door bij moeilijke dingen, maar veranderen we liever van gespreksonderwerp.

Is onze hele cultuur niet soms als die leerlingen? Want hebben we het niet verleerd om te praten over mislukking, verdriet, dood, ellende. Dirk de Wachter, een psycho-therapeut, die de laatste jaren landelijke bekendheid heeft gekregen, wordt niet moe om ons dat keer op keer te vertellen. Alles moet leuk zijn, zegt hij, zelfs fantastisch. We denken dat we geluk kunnen maken, kunnen kopen. Maar volgens de Wagter is dat juist een recept om snel ongelukkig te worden. Want zegt hij, het bestaan is geregeld ook lastig, heeft ook vaak moeilijke en verdrietige kanten heeft. Dat is gewoon zo. Maar we willen daar niet van weten, niet bij stil staan, niet over praten met anderen, stelt de Wagter.

In deze tijden van het Corona-virus komen we er langzaam achter dat niet alles leuk is. En niet alles leuk gaat. Ik bedoel: in februari lachten we vooral om het Corona-virus en vlogen de plaatjes en grappen je via social media om de oren. Dat is blijkbaar onze manier om om te gaan met iets ellendigs. We gaan er eerst heel hard om lachen. Maar dit keer kunnen we het hoogstwaarschijnlijk niet weglachen. In ieder geval vindt bijna niemand het echt leuk meer. En sommigen zijn nu al geraakt – omdat het nu wel heel eenzaam is, omdat hun je net gestarte onderneming dreigt te mislukken, omdat je je baan dreigt te verliezen, omdat je allemaal extra diensten moet draaien, terwijl je al op was; omdat er iemand is die je kent ergens geïsoleerd in een ziekenhuis ligt. Omdat het stressen is met dat thuisonderwijs omdat je dat helemaal niet lukt of omdat je kind eigenlijk speciaal onderwijs nodig heeft. We dachten dat alles leuk kon zijn. Maar dat is dus niet zo – dat weten we nu allemaal. Dirk de Wachter vertelt het ons al jaren. Maar ook zonder meneer de Wachter hadden we het natuurlijk allang kunnen weten. Het leven is niet alleen maar vol leukigheid te stoppen; en ellende is lang niet altijd te voorkomen.

Jezus wist dit, dat er ook ellendige dingen zijn en dat die onvermijdelijk zijn. Bij hem leidde dat trouwens niet tot een somber of zwartgallig bestaan. Integendeel. We zien Jezus soms van de ene naar de andere maaltijd, van het ene naar het andere feestje gaan. Jezus weet was het is om successen te vieren, om overwinningen te behalen, om wonderen mee te maken, om mensen juichend van blijdschap te zien worden. Jezus bracht zo vaak vreugde, grote vreugde. Dat brengt hij trouwens tot op de dag van vandaag op talloze plekken, zelfs ook bij mensen die in behoorlijk ellendige omstandigheden verkeren. Maar Jezus wist ook van afwijzing, van spot, van conflicten en gedoe. Maar dat was allemaal kinderspel met wat hem uiteindelijk stond te wachten op het einde. Een vreselijk einde – vol van verraad, spot, afwijzing en geweld. Jezus wist dat het zou komen. Niet alleen uit Matteus 20 blijkt dat. Het blijkt ook een paar hoofdstukken verder waar weer die beker terug komt. We hebben het niet gelezen, maar het is tijdens het laatste avondmaal. Als Jezus zich zo ontzettend bewust is van wat komen gaat, van zijn lijden, opoffering en dood. Dan heft hij de beker op en zegt daarbij: ‘drink allen hieruit, dit is mijn bloed, het bloed van het verbond, dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van zonden’. Hier staat de beker voor het lijden dat Jezus zal ondergaan, waarvan hij wist dat hij het zou ondergaan. En nog weer even later komt die beker weer terug. In de hof van Gethsemane, een tuin waar Jezus in de late avond neerstrijkt met zijn leerlingen, na afloop van het Laatste Avondmaal. En Jezus ging daar bidden. En hij bidt tot zijn Vader in de hemel: ‘als het mogelijk is, laat deze beker aan mij voorbijgaan.’ Weer staat de beker voor lijden. Maar hij staat ook nog ergens anders voor. Daarvoor moeten we terug naar het Oude Testament, in psalm 75 en bij de profeten, waar ook geregeld over een beker wordt gesproken. Die beker is een beeld van oordeel van God. God die het kwaad, het geweld, het uitbuiten en onderdrukken van mensen, het machtsmisbruik, het geweld – dat God er uiteindelijk helemaal klaar mee is, het veroordeelt, want God die kan al zulk onrecht niet hebben, dat moet hij oordelen en daarmee rechtzetten. En die beker is dan een symbool voor een oordeel van boven, een oordeel van God.

Een beker van oordeel. Laten we daar nog wat dieper op ingaan.

De Corona-crisis wordt soms ook wel gezien als een oordeel – zowel in zeer rechtse als in meer linkse kringen. In meer linkse kringen – al dan niet godsdienstig – kun je horen dat de mens dit over zichzelf heeft afgeroepen, dat de natuur heeft gezegd na jaren van uitbuiting: dit kan zo niet langer meer. En de natuur slaat nu terug. In rechts-religieuze kringen wordt de Corona-crisis gezien als een rechtstreeks oordeel van God. Volgens hen zegt God: ‘wie niet horen wil, moet maar voelen’. Het is nogal een gevaarlijke zaak om precies aan te geven wie waar en wanneer geoordeeld wordt. Jezus zelf zegt dat we dat niet moeten doen. Als mensen hem eens vragen of een groot ongeluk waar allerlei mensen waren

omgekomen of dat een straf van God was. Dan zegt Jezus dat je zo niet moet kijken en dat het zeker niet zo is dat die verongelukte mensen slechter waren dan anderen en daarom dat ongeluk kregen. Je kunt niet zo bepaalde ellende 1-op-1 vertalen naar 'blijkaar heb je iets verkeerd gedaan'. Alsof de mensen die nu het meest geraakt worden door dit Corona-virus het slechter hebben gedaan dan zij die straks de dans zullen ontspringen. Nee, zo zit het niet.

Maar wat er wel te zeggen is over zo'n crisis is, dat God vaker via een crisis dingen rechtzet of ten goede keert. En dat is ook wat God met deze crisis van plan kan zijn. Want als je gelovig bent, dan is het een crisis die God blijkbaar niet voorkomen heeft. En je zou kunnen zeggen – met alle voorzichtigheid – dat God kans zag om met deze crisis dingen recht te zetten. En crisis dat komt van het Griekse woord kritein, een woord dat je ook kunt vertalen met 'oordeel'. In het Nieuwe Testament, dat in het Grieks geschreven is, zit oordeel en crisis dus dicht bij elkaar. Daar is een oordeel, een crisis zou je ook kunnen zeggen, een manier van God om dingen recht te zetten. Zoals ook in de rechtspraak een oordeel er is om dingen recht te zetten. En daarom zit er in het bijbelse denken ook altijd een heel positieve kant aan oordeel, aan een crisis. Dat zegt namelijk dat God het nog niet opgegeven heeft, dat God bezig is de dingen rechter te maken, meer recht te zetten. Als je gelooft in God, dan is zo'n Corona-crisis niet het einde. Je kunt er met meer vertrouwen naar kijken – als God die zulke crises oppakt om dingen recht te zetten.

En ook die crisis van Jezus, dat oordeel dat Jezus gaat dragen – ook dat heeft die twee kanten. Enerzijds is het iets verschrikkelijks, anderzijds iets hoopvols. Het verschrikkelijke dat Jezus, de meest onschuldige ooit, die beker gaat drinken. En dat was werkelijk iets verschrikkelijks. Dat voel je wel mee als je leest wat er in Matteus 26 over staat. Jezus ervaart het ook als iets verschrikkelijks. Want het is nogal iets groots wat hij gaat doen. Denk je maar eens in. Het is het oordeel over al het kwaad, al het onrecht, al het geweld, alle leugen en bedrog, alle verraad, alle uitbuiting van vrouwen en kinderen, ouderen en jongeren, alle hoogmoed, het egoïsme, al het machtsmisbruik, alle haat, alle spot, roddels, al het hamsteren, al het ik-eerst, alle laster, alle duistere praktijken, alle zonde, groot en klein. En daarbij alle keren dat het goede gedaan en gezegd had kunnen worden, maar waar de andere kant op werd gekeken. Alle onverschilligheid. Alle schuld. Van alle tijden. Het oordeel over dat alles, het rechtvaardige oordeel over dat alles – dat gaat Jezus dragen. Die volle beker van lijden en oordeel zal hij tot de laatste druppel gaan drinken. En dan kun je je voorstellen dat het Jezus enorm benauwt. Hij heeft als enige door wat er gaat gebeuren, maar nu het staat te gebeuren, wordt hij gek van angst en verdriet. En hij smeekt of er een andere weg is, hij smeekt of God deze beker, als het maar enigszins kan, van hem af wil nemen. Tot drie keer toe, maar er blijkt geen andere weg te zijn. En als je verder zal lezen, dan lees je hoe Jezus het oordeel op zich neemt. Hij wordt gevangengenomen, bespot, geslagen, op een valse manier terechtgesteld, ter dood gebracht aan het kruis. En hij sterft op Golgotha. Inktzwart is het daar. Crisis. Oordeel. Jezus gaat door die crisis heen en draagt het oordeel.

Het is iets verschrikkelijks, maar ook iets hoopvols. Want als dit waar is, dan bevat dit heel veel goed nieuws. Goed nieuws over God. Blijkbaar wil God ons mensen niet veroordelen, blijkbaar draagt God in Jezus Christus liever zelf het oordeel dan het op ons zou laten vallen. En dat is goed nieuws voor ons. Dat betekent namelijk vrijspraak voor ons. En dat betekent ook dat als we ons vasthouden aan Jezus, we veilig zijn. Hij haalt ons door het oordeel dat ons zou toekomen, dat de wereld zou toekomen, heen. En hij haalt ons ook door elke crisis heen. Zelfs de laatste grootste crisis, de crisis van de dood. Dat is het hoopvolle van dit verhaal.

Laat me afsluiten en wat ik gezegd heb samenvatten. Dat doe ik met drie dingen die je kunt meenemen onze huidige tijd in, de tijd van de Corona-crisis.

Als je dit verhaal van Jezus kent, gelooft, je eraan vasthoudt, dan sta je allereerst realistisch in het leven. Niet alles is leuk. Er is ellende. Er is pijn, verdriet, eenzaamheid, isolement. Niet alles is maakbaar. Niet alles kun je onder controle hebben. Dat was het bij Jezus niet. Dat is het bij velen op deze wereld niet. En dat is het bij ons ook niet. Wel zo realistisch om dat te beseffen.

Ten tweede. Als je dit verhaal van Jezus kent, als je aan Jezus vasthoudt, dan weet je je veilig. Want met Jezus kom je er wel door. Hij kwam door het ergste lijden, het zwaarste oordeel, hij kwam door de dood heen. Als je je vasthoudt aan hem, kom je ook door deze crisis. Ook als je geld verliest door de crisis. Ook als je ziek wordt. Ook als je mensen zou verliezen. Ook als je bang en alleen bent. Ook als je toekomst onzeker is. Met Jezus kom je er wel door. Met Jezus kom je uiteindelijk overal door – zelfs uiteindelijk door de dood heen. Want hij zal je ook daar doorheen dragen.

En ten derde. Als je dit verhaal van Jezus gelooft, als je in Jezus gelooft dan kun je hoopvol kijken. Want je weet dat een crisis zomaar door God opgepakt kan worden om iets goeds te bewerkstelligen. God gebruikte al het slechte dat tegen Jezus Christus gedaan werd, om daarmee iets uitzonderlijk goeds te bewerkstelligen voor de hele wereld. Het meest duistere moment op aarde, aan het kruis van Golgotha, werd door God veranderd in een oneindige bron van licht en liefde. God keert zo vaak dingen ten goede – dat is wat hij wil. Ook zo'n Corona-crisis. En je ziet het al gebeuren. In Venetie zwemmen de vissen weer. In Wuhan fluiten de vogels al weer. Je ziet ook allerlei vormen van omzien naar elkaar die er eerder niet waren. Ook deze crisis heeft naast allerlei ellende ook nu al positieve gevolgen. En als je je vasthoudt aan Jezus mag je er op hopen dat ook op persoonlijk vlak deze Corona-crisis je uiteindelijk misschien wel iets goeds brengen, of dat er iets gaat veranderen, of dat je meer oog krijgt voor mensen of meer oog voor God, of je tempo gaat veranderen. Misschien komen er ongedachte nieuwe wendingen in je leven of in het leven van die ander die je liefhebt en die nu door een heftige crisis heengaat. Het zou zomaar kunnen gebeuren, want God gebruikt crises vaak om dingen te veranderen ten goede. En dat geeft je hoop – welke crisis er ook nog komt. Want God is bezig om dwars door al die crises heen, zijn toekomst te laten doorbreken. Een toekomst waar al het kwaad is verdwenen, waar geen rouw en verdriet meer zal zijn. Geen virussen. Geen dood. Waar het enkel goed is. Dankzij Jezus.

Amen.